

Tako iz te tako raznolike ocjene Demokritovih počela ne možemo utvrditi što je Demokrit uistinu postavio, jesu li beskonačna, je li jedno ili su dva kontrarna počela.

A ono što stoji u 1. knjizi *O elementima*, u četvrtom poglavlju o Leukipu i Demokritu: »Kažu da su ono prvo veličine, beskonačne doista s obzirom na mnoštvo, s obzirom na veličinu pak nedjeljive, i da niti iz jednog ne nastaje mnogo, niti iz mnogog jedno, nego da sve nastaje njihovim povezivanjem i sastavljanjem« – potpuno je suprotno onome što stoji u sljedećem 7. poglavlju: »Empedoklo i Demokrit sami sebe ne razumiju držeći da iz bića međusobno ne biva nastajanje, nego prividno nastajanje. Kažu, naime, da se svako pojedino koje postoji izdvaja, kao da nastajanje biva iz posude.« Bez sumnje je izdvajanju kontrarno povezivanje i sastavljanje.

U knjizi *O osjetilu*, u drugom poglavlju <kaže Aristotel>: »Demokrit dobro kaže, kad kaže da je voda, a ne <kaže> dobro, kad uistinu drži da je gledanje pojavni odraz.« A Teofrast u nedavno¹⁷ tiskanoj knjizi *O osjetilu*, premda je oponašao učitelja Aristotela, pobija ga ovim naukom mnogih starih: ipak ne navodi isto Demokritovo mišljenje, nego kaže: »Gledanje uistinu drži pojavnim odrazom, a izriče ga na poseban način. Pojavni odraz, naime ne nastaje izravno u zjenici, nego zrak ima ulogu posrednika između gledanja i gledane stvari.« Sasvim je drugo reći da je pojavni odraz gledanje, a drugo da gledanje nastaje pojavnim odrazom; ono, naime, označava identitet, a ovo razliku akta i najbližeg predmeta, kakav je ovaj Teofrastov pojavni odraz. Čini

¹⁷ Petrić vjerojatno misli na: Aristoteles et Theophrastus, Scripta quaedam, quae vel nunquam antea, vel minus emendata edita fuerunt (...) Theophrasti, de sensu (...), Geneva, Henricus Stephanus 1557.